

Evankelisluterilainen uskonto 30.3.2021

Lopulliset hyvän vastauksen piirteet 18.5.2021

Tässä tiedostossa oleva taulukko (sivulla 5) ei välttämättä ole täysin saavutettava esimerkiksi ruudunlukuohjelman käyttäjille.

Lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ilmenevät perusteet, joiden mukaan koesuorituksen lopullinen arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Lopulliset hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastausvaihtoehtoja tai hyväksytyyn vastauksen kaikkia hyväksytyjä yksityiskohtia. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat arvostelumerkinnät katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne tai niiden puuttuminen näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on tukea opiskelijan uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen muodostumista. Evankelisluterilaisessa uskonnonopetuksessa perehdytään luterilaisuuteen ja muihin kristinuskon muotoihin, muihin uskontoihin sekä uskontoon ja uskonnottomuuteen ilmiöinä. Uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Uskonnon kokeessa on yhdeksän tehtävää, joista kokelaan tulee vastata viiteen. Koe on kaksiosainen. Osassa 1 on kuusi tehtävää. Kustakin tehtävästä saa 0–20 pistettä. Osassa 2 on kolme tehtävää, joista kustakin saa 0–30 pistettä. Osan 1 tehtävistä voi vastata kolmeen, neljään tai viiteen ja osan 2 tehtävistä korkeintaan kahteen. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että kokelas vastaa kolmeen osan 1 tehtävään ja kahteen osan 2 tehtävään.

Koe sisältää luonteeltaan ja vaatimustasoltaan erilaisia tehtäviä. Osa tehtävistä edellyttää tiivistä ja lyhyttä vastaamista, osa puolestaan laajojen aihepiirien hallintaa ja esseemuotoista vastausta. Tehtävät voivat sisältää aineistoja, kuten tekstejä, kuvia, videoita, karttoja, diagrammeja, kaavioita ja tilastoja. Aineistojen tietoja tulee käyttää, soveltaa ja arvioida asianmukaisesti. Jos tehtävään kuuluu aineistoa, siihen on yleensä viitattava. Tehtäviin voi sisältyä merkkimäärärajoituksia, jolloin kyse on vastauksen suositeltavasta enimmäispituudesta. Siten merkkimäärän alittaminen ei vähennä pisteitä, mikäli vastauksen asiasisältö on riittävä ja ilmaisu selkeää. Huomattava merkkimäärän ylittäminen vähentää vastauksesta saatavaa pistemäärää kunkin tehtävän hyvän vastauksen piirteiden yhteydessä erikseen mainitulla tavalla.

Uskonnon kokeessa arvioidaan kokelaan tiedollista osaamista, tiedon käsittelyä ja vastauksen esitystapaa. Tiedollisen osaamisen osalta arvioidaan sitä, kuinka hyvin kokelas hallitsee uskonnon oppimäärän asiasisällöt ja keskeisen uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevan käsitteistön. Lisäksi arvioidaan sitä, miten vastauksen sisältö vastaa tehtävänantoa ja miten onnistuneesti vastaus on rajattu. Kaikissa tehtävissä arvioinnin lähtökohtana on se, että vastausten tulee noudattaa tehtävänantoa. Mikäli tehtävässä edellytetään esimerkiksi vertailua, tätä korostetaan myös arvioinnissa. Tietosisältöjen suuri määrä ei ole ansio, jos tiedot ovat tehtävänannon kannalta epäolennaisia. Asiavirheet ja käsitteiden virheellinen käyttö vähentävät vastauksen arvoa.

Tiedon käsittelyn osalta arvioidaan kokelaan taitoa esittää, analysoida, arvioida ja soveltaa uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevaa tietoa. Huomiota kiinnitetään esitettyjen näkökohtien vakuuttavuuteen, perusteluihin ja asioiden problematisointiin. Onnistunut vastaus ilmentää uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevien tietojen itsenäistä hallintaa, taitoa kehittää tietoa aiemmin omaksuttujen tietojen pohjalta sekä kykyä arvioida asioita analyttisesti monista eri näkökulmista. Lisäksi asiasisällöt, perustellut kannanotot ja mielipiteet on erotettu selkeästi toisistaan.

Esitystavan osalta arvioidaan vastauksen johdonmukaisuutta, eheyttä ja tyyllistä sujuvuutta. Vastauksessa arvostetaan sujuvaa ja huoliteltua suomenkielistä asiatekstiä. Samojen asioiden toistaminen sekä epäselvä tai sekava ilmaisutapa vähentävät vastauksen arvoa.

Tiedollisen osaamisen tarkemmat kriteerit esitetään kunkin tehtävän kohdalla erikseen. Hyvän vastauksen piirteissä kuvataan kaksi erillistä arvioinnin kiintopistettä: hyvä vastaus, jolla saa noin 50 prosenttia kokonaispistemäärästä, sekä kiitettävä vastaus, jolla saa noin 80 prosenttia kokonaispistemäärästä. Moniosaisten tehtävien pisteet määritetään osakohtaisesti, ellei tehtävässä ole erikseen muuta mainittu. Mikäli tehtävä koostuu tavanomaista useammista osioista, pisteityksestä annetaan erilliset ohjeet. Laajoissa esseetehtävissä hyvän vastauksen piirteet ovat aina vain suuntaa antavia. Ne sisältävät lähinnä lukio-opintoihin liittyviä keskeisiä näkökohtia, mutta niiden lisäksi kokelaiden vastaukset voivat sisältää muita olennaisia seikkoja.

Yleisesti ottaen tiedollisen osaamisen ääripäitä edustavat vastaukset, jotka eivät sisällä lainkaan aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja käsitteitä, ja vastaukset, jotka osoittavat aihealueen erinomaista hallintaa. Viimeksi mainituille tunnusomaista on esimerkiksi se, että käsitteitä on käytetty asiantuntevasti ja luontevasti ja vastauksessa esitetyt tiedot ovat monipuolisia ja täsmällisiä. Näiden ääripäiden väliin sijoittuu niin kutsuttu hyvä vastaus, joka sisältää joitakin aihealueen kannalta olennaisia asioita ja jossa käsitteiden

käyttö ja määrittely on pääosin asianmukaista. Tällainen vastaus voi kuitenkin sisältää myös yksittäisiä asiavirheitä.

Tyypillisesti tiedollinen osaaminen, tiedon käsittely ja esitystapa kytkeytyvät vastauksissa toisiinsa, sillä aihekokonaisuuden kannalta olennaisten tietojen hahmottaminen, asianmukaisten käsitteiden käyttö, argumentaation johdonmukaisuus ja tyyllinen sujuvuus liittyvät yhteen. Alla esitetään erityisesti tiedon käsittelyä ja esitystapaa koskevat yleiset, suuntaa antavat kuvaukset, jotka havainnollistavat arviointiin vaikuttavia tekijöitä.

Heikot vastaukset ovat tyyliään sekavia ja rakenteeltaan jäsentymättömiä. Ne vastaavat tehtävänantoon vain osittain tai eivät lainkaan. Tällaisissa vastauksissa tehtävän aineistoa ei hyödynnetä eikä esitettyjä näkemyksiä perustella pätevästi. Pistemäärältään tällaiset vastaukset jäävät tyypillisesti alle neljäsosaan kokonaispistemäärästä.

Alle puoleen kokonaispistemäärästä jäävät myös sellaiset vastaukset, joissa on esitetty yksi tai useampi aihealueen kannalta olennainen asia ja käsite mutta jotka ovat rakenteeltaan jäsentymättömiä ja tyyliään sekavia. Tällaisiin vastauksiin voi sisältyä myös toistoa, lioittelua, epäuskottavia perusteluja ja luettelomaisuutta.

Hyvä vastaus on sellainen, jolla saa noin puolet kokonaispistemäärästä. Tällainen vastaus noudattaa pääosin tehtävänantoa, ja siinä esitetään useita aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja näkökulmia. Tehtävään kuuluvaa aineistoa on hyödynnetty joiltain osin, ja vastauksessa on merkkejä tiedon soveltamisesta ja kehittelystä. Vastauksessa on nähtävissä pyrkimys johdonmukaiseen rakenteeseen ja asioiden perustelemiseen. Vastaus saattaa kuitenkin olla paikoin jäsentymätön ja luettelomainen, ja perustelut voivat olla pintapuolisia.

Kiitettävä vastaus on sellainen, jolla saa noin 80 prosenttia kokonaispistemäärästä. Tällaisessa vastauksessa useat tehtävänannon kannalta olennaiset asiat ja näkökulmat on onnistuttu liittämään johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Vastaus on tehtävänannon mukainen ja kieliasultaan huoliteltu. Vastauksessa esitetyt perustelut ovat selkeitä ja monipuolisia, ja tietoa sovelletaan ja kehitellään uskottavasti.

Kaikkein korkeimpiin pistemääriin yltäville vastauksille on edellä mainittujen asioiden lisäksi tyypillistä se, että niistä ilmenee aihealueen syvälinen ymmärtäminen ja kyky liittää asiat laajempiin yhteyksiin. Tehtävään sisältyviä aineistoja on hyödynnetty oivaltavasti ja toisiinsa suhteuttaen. Vastaukset ovat

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

perusteluiltaan vakuuttavia ja kokonaisuutena hyvin argumentoituja. Ne voivat sisältää myös kekseliäitä ja yllättäviäkin näkökulmia sekä avauksia vaihtoehtoisiin lähestymistapoihin.

Uskonnon ylioppilaskokeen arviointi

Pistemäärät	alle 25 %	25–50 %	50 % hyvä vastaus	80 % kiitettävä vastaus	yli 80 %
Tiedollinen osaaminen: Arvioidaan opetussuunnitelman edellyttämän asiasisällön tuntemusta, käsitteiden asianmukaista ja täsmällistä käyttöä, sisällön ja tehtävänannon vastaavuutta sekä vastauksen rajausta.	Vastaus sisältää hyvin vähän tai se ei sisällä lainkaan aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja käsitteitä.	Vastauksessa on esitetty yksi tai useampi aihealueen kannalta olennainen asia ja käsite.	Vastaus sisältää useita aihealueen kannalta olennaisia asioita. Käsitteiden käyttö ja määrittely on pääosin asianmukaista. Vastaus voi sisältää myös yksittäisiä asiavirheitä (tarkemmat tehtäväkohtaiset kriteerit on esitetty hyvän vastauksen piirteissä).	Vastaus osoittaa aihealueen kiitettävää hallintaa. Käsitteitä on käytetty asiantuntevasti ja luontevasti, ja vastauksessa esitetyt tiedot ovat monipuolisia ja täsmällisiä (tarkemmat tehtäväkohtaiset kriteerit on esitetty hyvän vastauksen piirteissä).	Vastaus osoittaa aihealueen syvällistä ymmärtämistä ja kykyä liittää asiat laajempiin yhteyksiin.
Tiedon käsittely ja esitystapa: Arvioidaan kokelaan taitoa esittää, analysoida, arvioida ja soveltaa tietoa. Esitystapaa arvioidaan vastauksen johdonmukaisuuden, eheyden ja tyyllillisen sujuvuuden näkökulmista.	Vastaus on tyyliältään sekava ja rakenteeltaan jäsentymätön. Se vastaa tehtävänantoon vain osittain, tai se ei vastaa siihen lainkaan. Tehtävän aineistoa ei hyödynnetä eikä esitettyjä näkemyksiä perustella pätevästi.	Vastaus on rakenteeltaan jäsentymätön ja tyyliältään sekava. Se voi sisältää toistoa, liioittelua, epäuskottavia perusteluja ja luettelomaisuutta.	Vastaus noudattaa pääosin tehtävänantoa. Siinä on esitetty useita aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja näkökulmia. Tehtävän aineistoa on hyödynnetty joiltain osin, ja vastauksessa on merkkejä tiedon soveltamisesta ja kehittelystä. Vastauksesta näkyy pyrkimys johdonmukaiseen rakenteeseen ja asioiden perustelemiseen, mutta se voi olla paikoin jäsentymätön ja luettelomainen. Perustelut voivat olla pintapuolisia.	Vastauksessa useat tehtävänannon kannalta olennaiset asiat ja näkökulmat on liitetty johdonmukaisesti kokonaisuudeksi. Vastaus on tehtävänannon mukainen ja kieliänsuhteeltaan huoliteltu. Esitetyt perustelut ovat selkeitä ja monipuolisia. Tietoa sovelletaan ja kehitellään uskottavasti.	Vastauksessa tehtävän aineistoja on hyödynnetty oivaltavasti ja toisiinsa suhteuttaen. Perustelut ovat vakuuttavia ja hyvin argumentoituja. Vastaus voi sisältää kekseliäitäkin näkökulmia ja avauksia vaihtoehtoisin lähestymistapoihin.

Osa 1: 20 pisteen tehtävät

1. Väittämiä uskonnoista (20 p.)

Uskonnot maailmassa

1.1 Kannattajamäärältään maailman suurin uskonto on (1 p.) (monivalintavastaus)

- islam (-1 p.)
- kristinusko (1 p.)
- hindulaisuus (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.2 Islamin jumalakäsitys on (1 p.) (monivalintavastaus)

- monolatrinen (-1 p.)
- monoteistinen (1 p.)
- monistinen (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.3 Sikkiläisen perinteen syntyyn vaikuttivat erityisesti (1 p.) (monivalintavastaus)

- hindulaisuus ja buddhalaisuus (-1 p.)
- hindulaisuus ja islam (1 p.)
- hindulaisuus ja jainalaisuus (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.4 Maailman valtioista lukumääräisesti eniten muslimeja asuu (1 p.) (monivalintavastaus)

- Intiassa (-1 p.)
- Indonesiassa (1 p.)
- Saudi-Arabiassa (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.5 Buddhalaisuus syntyi (1 p.) (monivalintavastaus)

- Intian niemimaalla (1 p.)
- Arabian niemimaalla (-1 p.)
- Korean niemimaalla (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Pyhät kirjat

1.6 Raamatun mukaan Jeesus Nasaretilaisen 12 oppilaan joukkoon ei kuulunut (1 p.) (monivalintavastaus)

- Juudas (-1 p.)

- Pietari (-1 p.)
- Paavali (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.7 Koraanin alkuperäinen kieli on (1 p.) (monivalintavastaus)

- persia (-1 p.)
- aramea (-1 p.)
- arabia (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.8 Uuden testamentin kirjeet kuvaavat (1 p.) (monivalintavastaus)

- ensimmäisten seurakuntien elämää (1 p.)
- Pietarin ja Paavalin keskinäistä kirjeenvaihtoa (-1 p.)
- Johanneksen ilmestyksiä (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.9 Toorassa kuvataan, kuinka (1 p.) (monivalintavastaus)

- profeetat julistavat tuomion roomalaisille (-1 p.)
- Salomo rakennuttaa Jerusalemin temppelin (-1 p.)
- Mooses vastaanottaa lain Jumalalta (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.10 Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko opettaa, että (1 p.) (monivalintavastaus)

- Raamatun lisäksi Mormonin kirja on Jumalan ilmoitusta (1 p.)
- Vanha testamentti ei ole osa pyhien kirjojen kokoelmaa (-1 p.)
- Jumala paljasti Mormonin kirjan Moosekselle Siinain vuorella (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Kirkkotieto

1.11 Kristinuskossa helluntaita vietetään (1 p.) (monivalintavastaus)

- Jeesuksen taivaaseenastumisen muistoksi (-1 p.)
- Pyhän Hengen vuodattamisen muistoksi (1 p.)
- Jeesuksen Johannes Kastajalta saaman kasteen muistoksi (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.12 Kristinuskoko alkoi vakiinnuttaa asemaansa nykyisen Suomen alueella (1 p.) (monivalintavastaus)

- 300-luvulla (-1 p.)
- 1100-luvulla (1 p.)

- 1500-luvulla (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.13 Aloittaessaan reformaation Martin Luther oli (1 p.) (monivalintavastaus)

- katolinen munkki (1 p.)
- lääketieteen professori (-1 p.)
- kaivostyöntekijä (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.14 Luterilaisessa kirkossa sakramenteja ovat (1 p.) (monivalintavastaus)

- kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaaminen (-1 p.)
- rippi ja ehtoollinen (-1 p.)
- kaste ja ehtoollinen (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.15 Suomen Ekumeeniseen Neuvostoon kuuluu (1 p.) (monivalintavastaus)

- Helsingin juutalainen seurakunta (-1 p.)
- Katolinen kirkko Suomessa (1 p.)
- Jehovan todistajat (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Globaali kristinusko

1.16 Jäsenmäärältään maailman suurin luterilainen kirkko on (1 p.) (monivalintavastaus)

- Etiopiassa (1 p.)
- Norjassa (-1 p.)
- Filippiineillä (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.17 Maan perinteistä kristillisyyttä kutsutaan koptilaisuudeksi (1 p.) (monivalintavastaus)

- Makedoniassa (-1 p.)
- Egyptissä (1 p.)
- Espanjassa (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.18 Aasian valtioista enemmistö väestöstä on kristittyjä (1 p.) (monivalintavastaus)

- Filippiineillä (1 p.)
- Thaimaassa (-1 p.)
- Malesiassa (-1 p.)

- En vastaa (0 p.)

1.19 Vuonna 2013 paaviksi valittu Franciscus on kotoisin (1 p.) (monivalintavastaus)

- Espanjasta (-1 p.)
- Yhdysvalloista (-1 p.)
- Argentiinasta (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.20 Kirkkokuntia, jotka jäljittävät alkunsa apostoli Tuomaan tekemään lähetystyöhön, toimii yhä tänä päivänä (1 p.) (monivalintavastaus)

- Brittein saarilla (-1 p.)
- Intiassa (1 p.)
- Japanissa (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

2. Hindulaisuus, juutalaisuus ja shintolaisuus etnisinä uskontoina (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas pohtii etnisyyden käsitteen soveltamista kolmeen hyvin erilaiseen uskonnolliseen perinteeseen ja miten jäsentyneesti hän vertailee, miten näin ymmärretty ”etnisyys” ilmenee kussakin uskonnossa.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas osoittaa ymmärtävänsä, että ”etnisellä uskonnolla” viitataan tässä yhteydessä siihen, että uskonto ei pyri levittytymään lähetystyön kautta uusille alueille tai että tällaisen uskonnon edustajaksi lukeutuminen perustuu ensi sijassa syntyperään tai kulttuuriin. Lisäksi hän esittää jokaisesta kolmesta uskonnosta vähintään yhden konkreettisen esimerkin siitä, miten etnisyys siinä näkyy.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas perustelee tehtävänannossa mainittujen uskontojen luokittelun etnisiksi uskonnoiksi ja pohtii niiden ”etnisyyden” eroja. Lisäksi kokelas osoittaa kriittisyyttä käsitteen yksinkertaistavaa käyttöä kohtaan. Vastaus sisältää useita konkreettisia esimerkkejä siitä, miten etnisyys näkyy näissä kolmessa uskonnossa. Vastauksessa on vertaileva ote.

Lisäansiona pidetään, mikäli vastauksessa pohditaan myös käsitteen ”uskonto” ongelmallisuutta ”etnisyyden” käsitteen analyysin ohessa. Lisäansiona pidetään myös maailmanuskonnoiksi luokiteltujen etnisten uskontojen vertailua alkuperäiskansojen uskontoihin.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Kaikkien kolmen uskonnon kohdalla vallitsevat erilaiset perusteet sille, miksi ne eivät perinteisissä muodoissaan tee lähetystyötä: perinteisesti hindulaisuuteen liittyy olennaisesti syntyperäinen kasti, joka määrittelee henkilön uskonnolliset velvollisuudet; juutalaiseksi määrittelemisen perustuu äidin puolelta periytyvään sukulinjaan; shintolaisuutta voi pitää Japanin kansallisena uskontona, jolloin se liittyy Japanin maaperään ja sen pyhiin paikkoihin eikä ole siirrettävissä Japanin ulkopuolelle.
- Tehtävässä tarkastelluille uskonnoille on ominaista kulttuurin ja tietyn maan ja alueen läheinen suhde uskontoon sekä tähän liittyvät myytit, kertomukset ja juhlaperinteet: Intian merkitys hindulaisuudessa, Israelin merkitys juutalaisuudessa ja Japanin merkitys shintolaisuudessa.
- Tehtävässä käsitellyissä uskonnoissa korostuu sellainen piirre, että henkilö voi edustaa uskontoa kulttuurisesti, mutta olla samalla vakaumukseltaan esimerkiksi ateisti (esimerkiksi juutalaisuutta voidaan pitää sekä uskontona että etnisenä identiteettinä).
- Mainituissa uskonnoissa on myös sellaisia liikkeitä, jotka pyrkivät levittämään perinnettä lähetystyön kautta ja hankkimaan käännyttäviä. Esimerkiksi monet hindulaiset uususkonnollisiksi luokitellut liikkeet (kuten Krishna-liike) ovat aktiivisia lähetystyössä länsimaissa.
- Myös juutalaisuuteen voi kääntyä tietyn edellytyksin, ja jo Uudessa testamentissa viitataan ”Jumalaa pelkääviin”, jotka olivat juutalaisuudesta kiinnostuneita ja siihen kääntymistä harkitsevia.
- Shintolaisuus on japanilainen uskonto, ja kuuluu yhtenä osana japanilaisen uskonnolliseen identiteettiin. Yleensä ajatellaan, että siihen ei voi varsinaisesti kääntyä, vaikkakin kuka tahansa voi osallistua halutessaan useimpiin shintolaisiin rituaaleihin.
- ”Etnisyys” liittyy sanana kansalliseen syntyperään ja synnyttää varsin kapean mielikuvan; esim. hindulaisuuden kuvaaminen etniseksi uskonnoksi on sikäli ongelmallista, että Intiassa hinduiksi luetaan ihmisiä useista kieleltään ja kulttuuriltaan toisistaan poikkeavista väestöosista (esim. bengalit, tamilit).

3. Kristinuskon ja islamin keskusideat (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsenyneeesti ja oivaltavasti kokelas vertailee Raamatun ja Koraanin asemaa uskonnollisina kirjoina kristinuskossa ja islamissa.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas osoittaa ymmärtävänsä sen, että Raamattu on kristinuskon pyhä kirja ja Koraani islamin pyhä kirja. Kokelas osoittaa ymmärtävänsä myös aineistossa 3.A esitetyn keskeisen väitteen. Tämän lisäksi hän tarkastelee vähintään kahta olennaista eroavaisuutta tai yhtäläisyyttä, jotka vallitsevat

kristittyjen Raamattu-näkemyksen ja muslimien Koraani-näkemyksen välillä. Piirteet voivat liittyä opin sijaan myös kirjan syntyyn, sen muotoon tai käyttöön.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas vertailee monipuolisesti Raamattua ja Koraania ja paikantaa nämä aineiston mukaisesti kummankin uskonnon kokonaisvaltaiseen opilliseen viitekehykseen. Kiitettävässä vastauksessa korostuu ero kristittyjen Raamattu-näkemyksen ja muslimien Koraani-näkemyksen välillä aineiston keskeisen väitteen mukaisesti.

Kokelas voi vertailla Raamattua ja Koraania esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- Kristinuskon mukaan Jeesus Kristus on varsinainen Jumalan Sana, josta Raamattu todistaa ollen Kristukseen nähden toissijaisessa asemassa. Raamattu on historiassa syntynyt kirja, jonka eri osat heijastelevat syntyäikäänsä: vaikka fundamentalistinen Raamattu-näkemyks kieltäisikin Raamatussa olevan virheitä tai historiallisia epätarkkuuksia, niin valtavirran kirkot ovat pääpiirteissään omaksuneet historiallis-kriittisen käsityksen Raamatun synnystä kaikkine historiallisine epävarmuuksineen.
- Islamin mukaan Muhammad on profeetta, joka sai Jumalan ilmoituksen kuten monet profeetat ennen häntä. Vaikka Muhammad onkin ”profeettojen sinetti” ja muslimien esikuva, häntä ei palvota. Useimmat muslimit pitävät sen sijaan Koraania kirjana, jota ei ole luotu: islamin piirissä esiintyy yleisenä ajatus ”taivaallisesta Koraanista”.
- Raamatun tekstit ovat syntyneet yli tuhannen vuoden ajanjakson aikana ja edustavat erilaisia kirjallisia lajityyppejä. Perinteisen islamilaisen käsityksen mukaan Koraani koottiin Muhammadin saamista ilmestyksistä, jotka tapahtuivat huomattavasti lyhyemmässä ajassa, parin vuosikymmenen kuluessa.
- Raamattu jakaantuu kahteen osaan – hepreankieliseen Vanhaan testamenttiin ja kreikankieliseen Uuteen testamenttiin –, joille kristillinen perinne antaa erilaisen teologisen arvon. Koraani on kirjoitettu arabiaksi ja se nähdään yhtenäiseksi ilmestysten kokoelmaksi.
- Kristinuskoon kuuluu keskeisesti ajatus Raamatun kääntämisestä uusille kielille, islamissa sen sijaan ajatellaan Koraanin olevan aito vain arabiaksi ja erilaisten käännösten olevan siksi aina tulkintoja.
- Sekä kristinuskon että islamin piirissä on erilaisia tulkintoja pyhän kirjan asemasta ja merkityksestä (uskontojen sisäinen moninaisuus).

4. Jesus-lakanat (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas pohtii Jesus-lakanoiden mainoskampanjaan liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä mainostajan näkökulmasta.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) pohditaan monipuolisesti kahta tai pintapuolisesti useita näkökulmia siten, että vastaus sisältää sekä mahdollisuuksien että riskien pohdintaa. Vastausta havainnollistetaan esimerkeillä, jotka liittyvät nimenomaan Jesus-lakanoita koskevaan mainoskampanjaan.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) pohditaan syvällisesti Jesus-lakanoiden mainoskampanjaan liittyviä mahdollisuuksia vähintään kahdesta näkökulmasta ja riskejä vähintään kahdesta näkökulmasta. Vastaus sisältää pohdintaa nimenomaan sen merkityksestä, että mainoksessa viitataan kristinuskon pyhimpiin asioihin: Jeesukseen ja hänen kuolemaansa liittyneisiin tapahtumiin.

Lisäansiona pidetään sitä, että kokelas vertaa Jesus-lakanoita koskevaa kampanjaa johonkin toiseen uskonnollisia teemoja hyödyntäneeseen mainoskampanjaan ja tekee vertailun pohjalta oivaltavia huomioita.

Vastauksessa voidaan tuoda esille esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Tehtävänannon mukaisesti mahdollisuuksia ja riskejä pohditaan nimenomaan mainostajan eli tuotetta valmistavan ja markkinoivan yrityksen näkökulmasta, mutta vastauksessa voi tuoda esiin myös sen, miten nämä näkökulmat heijastuvat muihin tahoihin, kuten kuluttajiin, kristittyihin, kristillisiin kirkkoihin jne.
- Mainostajan kannalta mahdollisuuksia ovat esimerkiksi suuri julkisuus ja näkyvyys tuotteelle ja sen myötä myynnin edistäminen.
- Mainoskampanjan tuottamia riskejä mainostajalle ovat esimerkiksi negatiivinen julkisuus ja siihen liittyvä maineriski, vähäinen myynti eli mainoskampanjan epäonnistuminen myynnin edistämässä, syytökset sellaisten asioiden loukkaamisesta, jotka ovat joillekin ihmisille pyhiä, sekä se, että tuotteita ja koko yritystä alettaisiin boikotoida.
- Mainosta voidaan pohtia lausuntopyyntöissä mainittujen uskonrauhan rikkomisen ja kymmenen käskyn näkökulmasta.
- Mihin ja millaisiin uskonnollisiin teemoihin mainos välillisesti liittyy ja mitä mahdollisuuksia ja riskejä tämä sisältää: Jeesus kristinuskon keskushenkilönä ja osana kolmiyhteistä Jumalaa; Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen liittyvät tapahtumat kristillisen opin kannalta keskeisinä

tapahtumina; jumalanpilkkaan liittyvä pohdinta: Jeesukseen liittyy jo kristillisissä kertomuksissa ajatus siitä, että hän on pilkattu ja ristiinnaulittu.

- Missä määrin ja missä muodossa uskontoa on hyväksyttävää hyödyntää kaupallisiin tarkoituksiin: mitä eri näkemyksiä, reaktioita ja näihin liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä tähän liittyy?
- Kenelle mainos on suunnattu: mainoksen vastaanottoon liittyvät myönteiset tai kielteiset reaktiot riippuen mainoksen tulkinnasta ja kuluttajien omasta vakaumuksesta.
- Millaista kuvaa kristinuskosta mainostaja välillisesti tuottaa mainoksellaan: syntykö miellelyhtymiä esimerkiksi herätuskristillisiin liikkeisiin (Jeesus tulee – oletko valmis? -flaijerit) tai Torinon käärinliinon poikkeuksellisuuteen; mitä merkitystä on sillä, että mainoksessa liitetään kristinuskoon välillisesti myönteisiä ominaisuuksia, kuten kestävyys ja tarkoituksenmukaisuus; vahvistaako tai haastaako mainos kristinuskoon liittyviä stereotyyppioita?

5. Uskontoa kommentoivat twiitit (20 p.)

Kustakin vastauksesta twiittiin (5.1–5.4) voi saada maksimissaan 5 p., jolloin tehtävän kokonaispistemäärä on 20 p. Yksittäisen kohdan arvioinnissa noudatetaan kriteeriä, jonka mukaan yhdestä oikeasta näkökulmasta vastineessa voi saada korkeintaan 2 p. Näkökulmien ansiokkaasta esitystavasta voi saada 1 pisteen, jolloin yhden näkökulman sisältävä vastaus voi nousta 3 pisteeseen ja kaksi näkökulmaa sisältävä vastaus vastaavasti 5 pisteeseen. Viiteen pisteeseen edellytetään ansiokas esitystapa.

Alla on kunkin twiitin kohdalla esitetty esimerkkejä sellaisista tiedollisista näkökulmista, joista voi saada pisteitä yllä mainitun periaatteen mukaan. Myös muut relevantit tiedolliset näkökulmat ovat mahdollisia. Arvostelussa otetaan huomioon Twitterin luonne mikroblogipalveluna, joten vastaukseen on voitu pakata tiedollisia näkökulmia hyvinkin tiiviisti ja mahdollisesti jopa lyhenteitä hyväksi käyttäen.

Mikäli kokelas ylittää sallitun merkkimäärän yli 20 prosentilla (56 merkkiä), pistevähennys on 2 pistettä.

5.1 (5 p.)

Kokelas voi rakentaa vastauksensa esimerkiksi seuraavien tiedollisten näkökulmien varaan huomioiden Twitterin luonteen mikroblogina:

- Hindulaisuus ei ole yksinomaan rauhanomainen uskonto: väkivallattomuuden periaatteen (ahimsa) lisäksi hindulaisuudessa tunnetaan väkivallan periaate (himsa). Esimerkiksi Bhagavadgitassa Krishna opastaa jokaista tekemään velvollisuutensa, jolloin sotilaskastiin kuuluvan tulee sodassa tappaa.

Viime aikoina hindunationalistit ovat syylistyneet moniin väkivaltaisuuksiin vähemmistöjä kohtaan Intiassa.

- Kristinuskoon kuuluu myös väkivallattomuuden perinne, sillä Jeesus sanoi ”Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu”. Pasifistiset kristityt selittävät Vanhan testamentin väkivaltaiset tekstit menneisyyden ajan tapahtumiksi, jotka eivät ole millään lailla esimerkkejä kristityille. Kristinuskossa Vanhaa testamenttia tulkitaan Uuden testamentin lähimmäisenrakkauden periaatteiden valossa.
- Kristinuskon ja hindulaisuuden kaltaisten satojen miljoonien ihmisten uskontojen esittäminen stereotyyppisesti joko rauhanomaisiksi tai sodanhaluisiksi tekee vääryyttä näiden uskontojen monimuotoisuudelle.

5.2 (5 p.)

Kokelas voi rakentaa vastauksensa esimerkiksi seuraavien tiedollisten näkökulmien varaan huomioiden Twitterin luonteen mikroblogina:

- Raamatun alkukertomukset otetaan kirjaimellisesti lähinnä ns. fundamentalistisen raamatunäkemyksen piirissä. Valtavirran kirkot hyväksyvät luonnontieteen näkemyksen ja sitä myötä Darwinin esittämän käsityksen lajien synnystä ja elämän kehityksestä yhdistäen sen ajatukseen Jumalasta luojana.
- Raamatun keskeiseen sanomaan uskomisen on mahdollista samalla kuin uskotaan moderniin luonnontieteeseen. Raamatun alkukertomukset ovat tyyllilajiltaan myyttisiä tekstejä, jolloin niitä voidaan lukea ensi sijassa symbolisina kuvauksina luomisesta ja siitä, miten maailmassa tapahtui syntiinlankeemus.
- Tieteen ja uskonnon voidaan katsoa vastaavan eri kysymyksiin: uskonto vastaa ns. perimmäisiin kysymyksiin, joihin tiede ei ota kantaa.

5.3 (5 p.)

Kokelas voi rakentaa vastauksensa esimerkiksi seuraavien tiedollisten näkökulmien varaan huomioiden Twitterin luonteen mikroblogina:

- Luther kritisoi paavia 1500-luvun alussa, jolloin paavius oli hyvin erilaista kuin nykyään. Luther harjoitti tuolle ajalle tyypillisesti retorisesti rajuja ilmaisuja, jotka olivat suunnattuja renessanssipaavien korruptoituneisuutta vastaan – erityisesti Lutheria suututti tapa myydä aneita, koska hänen mukaansa Jumalan armo ei voi olla kaupan.
- Nykyään katolinen kirkko on mukana kirkkojen välisessä ekumeniassa, eikä siksi opeta muihin kirkkoihin kuuluvien kristittyjen menevän helvettiin. Myöskään käsite harhaoppinen ei vastaa nykyistä ekumeenista tilannetta, jossa katoliset ja luterilaiset ovat lähentyneet myös opillisesti

toisiaan: vaikka kaikista asioista ei ole yksimielisyyttä, kirkot ovat läheisessä yhteistyössä niin Suomessa kuin muualla.

- On liioiteltua kutsua paavin kumartamiseksi vuotuista perinnettä, jossa yksi luterilainen piispa tapaa paavin yksityisaudienssilla Pyhän Henrikin päivän tienoilla tammikuussa.
- Nykyinen ekumenia syntyi 1900-luvun mittaan: siinä ovat mukana kaikki kirkkokunnat, joten nykypäivän arvioiminen Lutherin tekstien valossa ei tee oikeutta tapahtuneille merkittäville muutoksille.

5.4 (5 p.)

Kokelas voi rakentaa vastauksensa esimerkiksi seuraavien tiedollisten näkökulmien varaan huomioiden Twitterin luonteen mikroblogina:

- Luterilaisuutta on historian aikana käytetty nationalismin tukena Suomessakin, mutta ekumenian, globalisaation ja Suomen moniuskontoistumisen vuoksi tällainen ajattelutapa ei edusta tyypillistä luterilaista ajattelua nykyään.
- Esimerkiksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko opettaa, että kristinusko ei ole kansallismielinen uskonto, jossa katsottaisiin Jumalan antaneen jonkin alueen jollekin kansalle niin, että muut ihmiset eivät voisi siihen maahan asettua. Raamattu on täynnä rajojen ylittämisiä ja lähtemisiä uuteen luvattuun maahan (esim. Abraham).
- Pakolaisten luonnehtiminen ”vääruskoisiksi” on halventavaa kielenkäyttöä. Lisäksi vastauksessa voidaan todeta, että Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden joukossa on myös kristittyjä.
- Esimerkiksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen Ekumeeninen Neuvosto ovat sitoutuneet ihmisoikeuksien edistämiseen muun muassa sillä perusteella, että heikoimmassa asemassa olevia lähimmäisiä tulee Raamatun mukaan auttaa.
- Vieraanvaraisuus muukalaisia kohtaan on kristillinen hyve, ja pakolaisten puolustamista voidaan perustella kristillisillä periaatteilla, kuten lähimmäisenrakkaudella.
- Kristinuskon ja luterilaisuuden asema Suomessa on edelleen vahva.

6. Eettinen veganismi uskonnon kaltaisena maailmankatsomuksena (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja syvällisesti kokelas pohtii, mitä seurauksia olisi siitä, jos eettinen veganismi rinnastettaisiin Suomessa virallisesti uskontoihin.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas pohtii mahdollisia seurauksia vähintään kahdesta olennaisesta näkökulmasta. Pelkkä seurausten mainitseminen ei riitä kymmeneen pisteeseen. Vastauksessa hyödynnetään aineistoa 6.A.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas pohtii mahdollisia seurauksia monipuolisesti ja syvästi vähintään kolmesta olennaisesta näkökulmasta. Vastauksessa hyödynnetään oivaltavasti aineistoa 6.A.

Mahdollisia seurauksia pohdittaessa keskeisiä näkökohtia ovat esimerkiksi seuraavat:

- suomalainen lainsäädäntö: uskonnonvapauslaki (esimerkiksi uskonnollisen yhdyskunnan määritelmä); yhdenvertaisuuslaki (syrjintäkielto muun muassa uskonnon, vakaumuksen ja mielipiteen perusteella); rikoslaki (uskonrauhan turvaaminen)
- veganismin ja eettisen veganismin välinen ero: eläinten hyväksikäytön välttäminen kaikilla elämän osa-alueilla
- ruokavalion liittyminen maailmankatsomukseen
- filosofisen uskomuksen määritelmä brittiläisessä lainsäädännössä ja tämän määritelmän rinnastuminen suomalaiseen lainsäädäntöön
- muut rekisteröityihin uskonnollisiin yhdyskuntiin liittyvät oikeudet ja niiden soveltamisen mahdollisuudet: esim. vihkimisoikeus, uskonnon opetus
- ihmisten ja median suhtautuminen eettisen veganismin kannattajiin ja sen mahdolliset muutokset
- eettisen veganismin ohella muiden filosofisten uskomusten tai sekulaarien katsomusten rinnastaminen uskontoihin ja sen mahdolliset seuraukset.

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

7. Kristillinen kaste (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

7.1 (10 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten uskottavia tulkintoja esittäen kokelas pohtii, miksi videot on tehty, sekä sitä, miten jäsentyneesti ja oivaltavasti hän analysoi videoiden pohjalta muodostuvaa kuvaa kasteesta ja sen merkityksestä.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas esittelee vähintään yhden uskottavan tulkinnan siitä, miksi videot on tehty, sekä analysoi vähintään yhdestä olennaisesta näkökulmasta sitä, millainen kuva kasteesta ja sen merkityksestä videoiden pohjalta muodostuu.

Kiitettävässä vastauksessa (8 p.) kokelas pohtii vähintään kahta uskottavaa syytä videoiden tekemiseen sekä analysoi jäsentyneesti ja oivaltavasti sitä, millainen kuva kasteesta ja sen merkityksestä niiden pohjalta muodostuu. Vastauksessa käsitellään molempia videoita ja kiinnitetään huomiota niiden yhtäläisyyksiin ja eroihin.

E erityisenä ansiona pidetään osuvia havaintoja videoiden kuvakerronnasta (esim. kastejuhlan vieraiden diversiteetti, mustavalkoisuuden ja värien käyttö tehokeinona).

Kokelas voi vastauksessaan pohtia esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

Videot on tehty, koska

- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärä vähenee, ja tästä johtuen kirkolla on tarve markkinoida itseään ja madaltaa kirkon jäsenten kynnystä lapsen kastamiseen
- kirkolliset toimitukset eivät ole kirkon jäsenille tuttuja, ja videon avulla he voivat saada käsityksen, mitä kasteessa tapahtuu
- kirkosta ja sen jäsenyydestä halutaan antaa myönteinen kuva
- kaste on toinen luterilaisen kirkon kahdesta sakramentista
- Matteuksen evankeliumin mukaan Jeesus on antanut kaste- ja lähetyskäskyn.

Kasteesta ja sen merkityksestä muodostuu kuva, jonka mukaan

- kaste on osa luterilaista ja/tai suomalaista kulttuuria
- kaste on perhejuhla
- kaste on olennainen osa ihmisen elämänsä kaarta
- kasteen opillinen merkitys jää katveeseen.

7.2 (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas vertailee julkilausuman kastekäsitystä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tuottamien mainosvideoiden välittämään kuvaan kasteesta.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas vertailee julkilausuman katekäsitystä ja mainosvideoiden välittämää kuvaa kateesta vähintään kahdesta näkökulmasta.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas vertailee julkilausuman katekäsitystä ja mainosvideoiden välittämää kuvaa kateesta jäsentyneesti ja monipuolisesti vähintään kolmesta näkökulmasta. Kiitettäviin pisteisiin edellytetään huomion kiinnittämistä julkilausuman ja videoiden painotuseroihin. Kiitettävässä vastauksessa kokelas osoittaa ymmärtävänsä julkilausuman luonteen useita kirkkokuntia ja kirkollisia yhteisöjä koskevana asiakirjana, vaikka vertailu tapahtuukin suhteessa yhden kirkkokunnan julkaisemiin mainosvideoihin.

Vertailussa voidaan esittää esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Julkilausumassa on kyse Suomen Ekumeenisen Neuvoston eli Suomessa toimivien kristillisten kirkkojen yhteistyöelimen tekstistä, ei vain Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kannanotosta.
- Kaste uskonnollisena toimituksena yhdistää kristillisiä kirkkoja.
- Julkilausuma määrittelee kateen merkiksi yhteisestä uskosta.
- Julkilausuma korostaa kateen ja uskon kuuluvan yhteen.
- Mainosvideoissa kateen uskonnollinen merkitys jää taka-alalle.
- Julkilausumassa mainittu kateen toimittaminen vedellä näkyy myös mainosvideoilla.
- Kateen perustuminen Jeesuksen antamaan kate- ja lähetyskäskyyn tulee esiin julkilausumassa, mutta ei mainosvideoilla.
- Kaste kuvataan videoissa lähinnä perhejuhlan tai siirtymäriittinä, kun taas julkilausuman perusteella muodostuva kuva kateesta on korostuneen opillinen.
- Sekä videoissa että julkilausumassa kate esitetään yhteisöä yhdistävänä tekijänä.

8. Mindfulness ja buddhalaisuus (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

8.1 (10 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja täsmällisesti kokelas erittelee aineiston perusteella buddhalaisuuden ja mindfulnessin suhdetta.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas tuo esille, että sekä buddhalainen ajattelu että buddhalaiset käytännöt ovat vaikuttaneet mindfulnessiin, ja hän antaa molemmista konkreettisen esimerkin.

Kiitettävässä vastauksessa (8 p.) kokelas erittelee jäsentyneesti ja täsmällisesti sekä buddhalaisuuteen pohjautuvaa ajattelua että siihen perustuvia käytäntöjä mindfulnessissa. Muuta kuin aineistossa esiintyvää tietoa buddhalaisuudesta tai mindfulnessista pidetään ansiona.

Vastauksessa voidaan tuoda esille esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Mindfulnessin teoreettinen perusta ja arvopohja on buddhalaisessa ajattelussa.
- Mindfulnessin harjoitusmenetelmiä on omaksuttu zen-, vipassana- ja joogaperinteistä.
- Sana *mindfulness* vastaa buddhalaista termiä *sati*, joka merkitsee valppautta, tarkkaavaisuutta ja muistamista.
- MBSR-menetelmän kehittänyt Jon Kabat-Zinn ammentaa buddhalaisesta opetuksesta sanoessaan, että kärsimys johtuu halusta ja asioiden todellista tilaa koskevasta ymmärtämättömyydestä. Halu ja ymmärtämättömyys taas näkyvät kiinnittymisenä miellyttäviin kokemuksiin, epämiellyttävien kokemusten torjuntana, omiin näkemyksiin takertumisena sekä todellisuutta ja minuutta koskevana harhakäsityksinä.
- MBSR-menetelmässä on tärkeää hyväksyä asioiden pysymättömyys sekä kokemus itsestä erottamattomana osana elollista luontoa ja maailmankaikkeutta. Myös nämä ajatukset nousevat buddhalaisuudesta.
- Buddhalaiset käytännöt näkyvät siinä, että MBSR-menetelmän tavoitteena on oppia erottamaan välittömät aistikokemukset niihin liittyvistä arvostelmista ja käsitteellisistä tulkinnoista. Samalla harjoitellaan omien ajatusten ja mielikuvien havainnointia ilman, että automaattisesti samaistutaan niiden sisältöön ja tunnelataukseen.

8.2 (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas pohtii, mitä mindfulnessia soveltavia terveys- ja hyvinvointipalveluita käyttävän suomalaisen asiakkaan kannalta merkitsee se, että mindfulness pohjautuu buddhalaiseen perinteeseen.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas pohtii vähintään kahdesta näkökulmasta, mitä mindfulnessia soveltavia terveys- ja hyvinvointipalveluita käyttävän suomalaisen asiakkaan kannalta merkitsee se, että mindfulness pohjautuu buddhalaiseen perinteeseen. Vastauksessa on hyödynnetty aineistoa.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas pohtii oivaltavasti ja syvällisesti vähintään kolmesta näkökulmasta sitä, mitä mindfulnessia soveltavia terveys- ja hyvinvointipalveluita käyttävän suomalaisen asiakkaan

kannalta merkitsee se, että mindfulness pohjautuu buddhalaiseen perinteeseen. Psykologisen tiedon hyödyntämistä pidetään ansiona.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Mindfulnessin buddhalaisilla juurilla on / ei ole merkitystä.
- Mindfulnessin harjoittaminen on / ei ole uskonnon harjoittamista.
- Mindfulness-harjoittelua pitäisi / ei pitäisi hyödyntää vain niissä muodoissa, joiden toimivuudesta on tutkimusnäyttöä.
- Mindfulness-harjoituksia tarjoavien pitää / ei pidä tiedottaa asiakasta buddhalaisen ajattelun ja käytäntöjen roolista mindfulnessissa.
- Asiakkaiden maailmankatsomuksen ja mindfulnessin välillä voi olla ristiriitoja; osa esimerkiksi kristityistä voi suhtautua varauksellisesti siihen, että mindfulnessilla on buddhalainen tausta.

Kokelas voi hyödyntää vastauksessa esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Mindfulness-harjoitusten tiede- ja tutkimusperusta, käytännölliset tavoitteet ja sekulaarit sovellusympäristöt erottavat mindfulnessin sekä perinteisistä buddhalaisuuden muodoista että tavallisesti uskonnon harjoittamiseen liitetystä uskonnosta ja käytänteistä.
- Tulkinnat mindfulnessista vaihtelevat: jotkut pitävät sitä buddhalaisuuden länsimaisena ilmentymänä, jotkut sekulaarina terapeuttisena menetelmänä ja jotkut ennen kaikkea kaupallisena tuotteena.
- Mindfulness-harjoituksia käytetään moniin eri tarkoituksiin. Mindfulnessin harjoittajat myös yhdistävät eri ajatteluperinteistä ja lähteistä otettuja vaikutteita luovasti ja valikoiden, jolloin mindfulness-menetelmien toimivuudesta ei ole tutkimustietoa.
- Mindfulnessin markkinoidaan soveltuvan eri uskontoja tunnustaville, mutta terveydenhuollon edustajilla ei ole välttämättä tarpeeksi pätevyyttä arvioida mindfulnessin soveltuvuutta.
- Terapiassa voi tapahtua tahatonta vaikuttamista terapeutin ja asiakkaan välillä.
- Buddhalaisuutta voidaan pitää uskonnon sijaan myös filosofiana.
- Mindfulness voidaan liittää uushenkisyyteen.
- Buddhalaisuuden harjoittajia on Suomessa verrattain vähän. Buddhalaiset vaikutteet ovat kuitenkin levinneet laajemmalle esimerkiksi meditaation ja kirjallisuuden kautta.

9. Sukupuolen merkitys uskonnollisuudessa (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

9.1 (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsenyneeesti ja täsmällisesti kokelas tulkitsee tehtävän aineistoja ja analysoi sukupuolen merkitystä uskonnollisuudessa. Lisäksi vastauksessa arvioidaan sitä, miten uskottavasti kokelas pohtii syitä sukupuolten välillä havaittuihin eroihin eri puolella maailmaa.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas esittelee karttojen ja tilastojen tiedot pääpiirteissään ja pohtii syitä sukupuolten välisiin eroihin joko maailman uskontotilanteen tai eri uskontojen tapojen ja uskomusten näkökulmasta.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas esittelee karttojen ja tilastojen tietoja jäsenyneeesti ja yhdistää eri aineistoista saatua tietoa. Lisäksi kokelas pohtii uskottavasti syitä sukupuolten välillä havaittuihin eroihin sekä maailman uskontotilanteen että eri uskontojen tapojen ja uskomusten näkökulmasta.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Monissa valtioissa, joissa kristinusko on enemmistöuskontona, suurempi osa naisista kuin miehistä rukoilee päivittäin. Tällaisia valtioita ovat muun muassa monet Euroopan valtiot, Venäjä, monet Amerikan mantereen valtiot ja Australia.
- Vain Israelissa, jossa juutalaisuus on enemmistöuskonto, useampi miehistä kuin naisista rukoilee päivittäin.
- Monissa valtioissa, joissa kristinusko on enemmistöuskonto, suurempi osa naisista kuin miehistä osallistuu viikoittain uskonnolliseen tilaisuuteen. Tällaisia valtioita ovat esimerkiksi useimmat Amerikan mantereen valtiot ja muutamat Euroopan valtiot.
- Monissa valtioissa, joissa islam tai juutalaisuus on enemmistöuskonto, suurempi osa miehistä kuin naisista osallistuu viikoittain uskonnolliseen tilaisuuteen. Tällaisia valtioita ovat muun muassa juutalaisenemmistöinen Israel sekä useat muslimienemmistöiset Pohjois- ja Länsi-Afrikan maat, Lähi-idän maat sekä Bangladesh, Indonesia ja Malesia.
- Kristityistä naiset ovat uskonnollisesti aktiivisempia kuin miehet: naisille on tavallisempaa kuin miehille osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin viikoittain, rukoilla päivittäin, pitää uskontoa tärkeänä sekä uskoa taivaaseen, helvettiin ja enkeleihin. Suurimmat erot koskevat uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumista, rukoilua ja sitä, miten tärkeänä uskontoa pidetään (7–10 prosenttiyksikön ero naisten ja miesten välillä).

- Musliminaisten ja -miesten erot eivät ole yhtä johdonmukaisia kuin kristittyjen. 70 % muslimimiehistä osallistuu viikoittain uskonnolliseen tilaisuuteen, kun naisten vastaava prosenttiosuus on 42 %. Musliminaisista hiukan suurempi osa kuin muslimimiehistä rukoilee päivittäin ja uskoo enkeleihin, mutta sukupuolten välillä ei ole eroa uskonnon tärkeydessä tai uskossa taivaaseen ja helvettiin.
- Siihen, miksi kristityt naiset ovat uskonnollisesti aktiivisempia kuin miehet, ei löydy yksiselitteistä vastausta kristillisistä uskomuksista tai käytännöistä. Kokelas voi pohtia tähän liittyen myös muita syitä, esimerkiksi kulttuurisia tai biologisia tekijöitä.
- Juutalaisen lain mukaan miesten on rukoiltava ja käytävä synagogassa useammin kuin naisten. Sapattina kantaminen ja lastenvaunujen työntäminen on kielletty, mikä voi vaikeuttaa sapattisääntöjä tarkasti noudattavien naisten vierailua synagogassa.
- Muslimimiehille perjantairukoukseen osallistuminen moskeijassa on uskonnollinen velvollisuus, mutta naisille se on vapaaehtoinen. Lisäksi joissakin valtioissa ja kulttuureissa naisten liikkuminen kodin ulkopuolella on rajatumpaa kuin miesten.

9.2 (10 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja uskottavasti kokelas pohtii tiedonkeruun haasteita ja tilastojen luotettavuutta tutkittaessa ihmisten uskonnollisuutta.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas esittää pintapuolisesti useita näkökohtia tai pohtii laajemmin kahta olennaista näkökohtaa, jotka liittyvät tiedonkeruun haasteisiin ja/tai tilastojen luotettavuuteen.

Kiitettävässä vastauksessa (8 p.) kokelas pohtii monipuolisesti ja uskottavasti tiedonkeruun haasteita ja tilastojen luotettavuutta tutkittaessa ihmisten uskonnollisuutta.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Tiedonkeruu voi olla monesta syystä haastavaa. Esimerkiksi eri syistä vaikeasti saavutettavissa olevilta alueilta on vaikea kerätä tietoa. Myös valtion uskonnonvapaustilanne ja uskontoihin yhteiskunnassa liittyvät asenteet voivat vaikuttaa siihen, kuinka avoimia vastaajat ovat, kun heiltä kysytään uskuntoon liittyviä tietoja.
- Valtiot ja uskonnolliset yhdyskunnat keräävät itse tietoa vaihtelevasti. Esimerkiksi Suomessa erityisesti evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä ja sen tapahtumiin osallistujista on saatavilla runsaasti tilastotietoa.

- Kyselytutkimuksessa vastaajat voivat ymmärtää kysymykset eri tavalla. Esimerkiksi uskonnon käsite voidaan ymmärtää eri tavalla eri kulttuureissa ja uskomusperinteissä.
- Tilastojen pohjalta syntyvään kuvaan ihmisten uskonnollisuudesta vaikuttaa se, millaisia termejä ja luokitteluita käytetään asioita kysyttäessä ja tietoa kerättäessä.
- Kyselyn toteutustapa voi vaikuttaa saatuihin vastauksiin, esimerkiksi se, vastaako henkilö kyselyyn itsenäisesti vai onko läsnä muitakin henkilöitä.
- Tutkittavan otoksen tulisi edustaa koko perusjoukkoa. Esimerkiksi kyselyyn vastanneet voivat olla uskonnollisesti aktiivisempia kuin vastaamatta jättäneet.
- Maailmanlaajuisten tilastojen laatiminen on vaikeaa. Esimerkiksi aineistoissa 9.A ja 9.B on useita maita, joista tilastotietoa ei ole saatavilla.